

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

MIN-LANG (2022) 19

EUROPEAN CHARTER FOR REGIONAL OR MINORITY LANGUAGES

Summary of the seventh Report of the Committee of Experts on the Netherlands

adopted on 18 November 2022

Dutch language version

Samenvatting

Het Europees Handvest voor regionale talen of talen van minderheden trad in werking in het Koninkrijk der Nederlanden in 1998 en geldt voor de volgende talen: Fries, Limburgs, Nedersaksisch, Romanes en Jiddisch. Het Fries is de enige taal die wordt beschermd door Deel III van het Handvest.

De Nederlandse Rijksoverheid heeft bestuurlijke overeenkomsten gesloten met lokale autoriteiten in gebieden waar het Fries, Limburgs en Nedersaksisch worden gebruikt. Het grootste deel van hun verantwoordelijkheid inzake de uitvoering van het Handvest is gedelegeerd aan provincies. Soortgelijke bestuurlijke overeenkomsten voor het Romanes en Jiddisch ontbreken. Op dit moment wordt besproken of het Handvest op het Papiaments/Papiamento van toepassing moet worden.

Scholen in Nederland hebben in het curriculum veel vrije keuze in het gebruik van regionale talen of minderheidstalen als instructietaal of als vak. Ondanks dat het Fries aanwezig is op alle onderwijsniveaus en het Taalplan Frysk wordt uitgevoerd, schiet het onderwijs in/van het Fries tekort, met name in het basisonderwijs. Onderwijs is formeel gezien een prioriteit en sinds de ondertekening van de convenanten voor het Nedersaksisch en het Limburgs zijn er ook leermiddelen voor deze twee talen beschikbaar, maar het onderwijs in het Nedersaksisch en het Limburgs wordt op geen enkel niveau gegarandeerd in het verplichte onderwijs. Voorschools worden deze talen meestal niet gebruikt. Scholen met onderwijs over het Jiddisch krijgen financiële steun. Formeel gezien, komen bepaalde projecten gericht op het Romanes in aanmerking voor financiële steun.

Het Fries kan worden gebruikt in de rechtspraak op alle locaties van de arrondissementsrechtbank Noord-Nederland en het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden/Ljouwert, op voorwaarde dat de persoon die Fries wil gebruiken in de provincie Fryslân woonachtig, gevestigd of gezeteld is. Er is actie ondernomen om een einde te maken aan het tekort aan gerechtstolken Fries. Toch zijn er problemen rondom de beschikbaarheid van tolken voor strafzaken en die moeten zonder verder uitstel worden aangepakt.

Lokale en provinciale Friese autoriteiten zetten zich in voor verbetering van de zichtbaarheid van het Fries en stellen sprekers van het Fries in de gelegenheid hun rechten als burgers bij bestuurlijke autoriteiten en openbare diensten in het Fries uit te oefenen. Deze positieve ontwikkelingen verdienen navolging, met name als het gaat om het gebruik van tweetalige plaats- en straatnamen.

Het Fries is aanwezig op de radio, op televisie en soms in regionale kranten en tijdschriften. Er zijn diverse initiatieven gestart ter bevordering van het gebruik van het Limburgs en het Nedersaksisch in de media, onder andere in samenwerking met regionale tv- en radio-zenders. Het gebruik van deze talen is echter niet vastgelegd in de Mediawet van 2008. In kranten staan zelden Limburgse of Nedersaksische columns. Over het algemeen publiceert de media geen nieuws over of in het Jiddisch of Romanes. Het Fries, Limburgs en Nedersaksisch worden doorgaans wel meegenomen in onderzoeken en studies naar kunstmatige intelligentie en er zijn diverse toepassingen ontwikkeld ter bevordering van het gebruik van deze talen in het openbare en het privéleven.

In alle delen van Nederland zijn er veel culturele activiteiten voor de voor het Handvest relevante talen. Diverse prominente Friese culturele instellingen worden medegefinancierd door de provincie Fryslân en het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. De provincie steunt ook een verscheidenheid aan innovatieve projecten ter bevordering van de Friese taal en cultuur. Het Limburgs geniet brede steun in Limburg en sprekers van de taal organiseren zelf veel Limburgstalige projecten en activiteiten. Het Nedersaksisch wordt veel gebruikt in het culturele leven en er zijn ook veel culturele activiteiten en muziek- en songfestivals met regionale financiële steun en in enkele gevallen ook met financiële steun van de Rijksoverheid.

Er zijn diverse initiatieven gericht op de bevordering van het gebruik van het Fries in het economische en maatschappelijke leven, maar er zou meer moeten worden gedaan om de positie van het Fries in de gezondheidszorg te versterken.

Dit zevende evaluatierapport is gebaseerd op de politieke en juridische situatie ten tijde van het bezoek van het Comité van Deskundigen aan Nederland in juni/juli 2022.